

บทที่ 4

สภาพการเมือง เศรษฐกิจ สังคมของเทศบาลเมืองพะเยา

เทศบาลเมืองพะเยาจัดตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดเชียงราย พ.ศ. 2480 ลงวันที่ 14 มีนาคม 2480 มีอาณาเขตครอบคลุมพื้นที่ตำบลเวียง และตำบลแม่ต้า อำเภอพะเยา จังหวัดเชียงราย จนกระทั่งปี พ.ศ. 2520 ได้มีการตราพระราชบัญญัติจัดตั้งจังหวัดพะเยา โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ลงวันที่ 28 กรกฎาคม 2520 อำเภอพะเยา จังหวัดเชียงราย จึงได้รับแต่งตั้งขึ้นเป็นจังหวัดพะเยา เทศบาลเมืองพะเยาจึงขึ้นกับจังหวัดพะเยาตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

4.1 ลักษณะทั่วไปของเทศบาลเมืองพะเยา

4.1.1 อาณาเขตเทศบาลเมืองพะเยา

ทิศเหนือ	ติดต่อดำบลต้อม อำเภอเมืองพะเยา
ทิศใต้	ติดต่อดำบลแม่กา อำเภอเมืองพะเยา
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับตำบลท่าวังทอง อำเภอเมืองพะเยา
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับตำบลแม่ใส อำเภอเมืองพะเยา

ปัจจุบันเทศบาลเมืองพะเยามีเนื้อที่ 9 ตารางกิโลเมตร หรือ 5,625 ไร่ ประกอบด้วย 2 ตำบล คือ ตำบลเวียง และตำบลแม่ต้า

4.1.2 สภาพภูมิอากาศ

อุณหภูมิเฉลี่ยเดือน มี.ค. - มิ.ย. 26.37 องศาเซลเซียส

อุณหภูมิสูงสุด 38.1 องศาเซลเซียส ต่ำสุด 10 องศาเซลเซียส

อุณหภูมิเฉลี่ยเดือน ก.ค. - ต.ค. 26.14 องศาเซลเซียส

อุณหภูมิเฉลี่ยเดือน พ.ย. - ก.พ. 22.14 องศาเซลเซียส

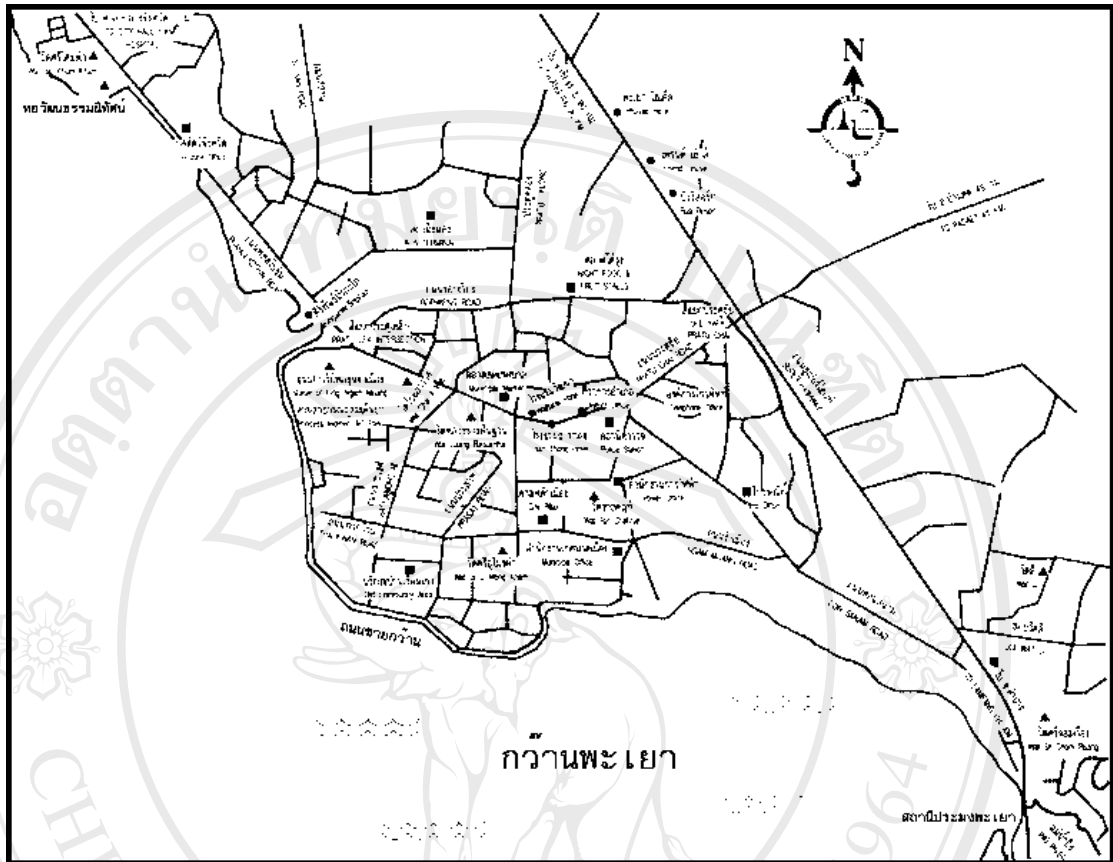
4.1.3 ปริมาณน้ำฝน

ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย สูงสุด พ.ค. 2537 – ต่ำสุด พ.ศ. 2535

ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยเดือน มี.ค. – มิ.ย. 113.2 มม.

ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยเดือน ก.ค. – ต.ค. 100.2 มม.

ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยเดือน พ.ย. – ก.พ. 0.2 มม.

ภาพที่ 4.1 ที่ตั้งและอาณาเขตเทศบาลเมืองพะเยา

4.1.3 ปริมาณน้ำฝน

ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย สูงสุด พ.ศ. 2537 – ต่ำสุด พ.ศ. 2535

ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยเดือน มี.ค. – มิ.ย. 113.2 มม.

ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยเดือน ก.ค. – ต.ค. 100.2 มม.

ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยเดือน พ.ย. – ก.พ. 0.2 มม.

4.1.4 ทิศทางลม

ฤดูฝน พัดมาจากทิศตะวันออกเฉียงใต้

ฤดูร้อน พัดมาจากทิศใต้

ฤดูหนาว พัดมาจากทิศเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือ

4.1.5 แหล่งน้ำ

- กว๊านพะเยา

- คลองแม่ต้า

4.1.6 ด้านการคมนาคม การจราจร

ถนนสายประธาน ได้แก่ ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 1 (ถนนพหลโยธิน) ซึ่งมีจุดเริ่มต้นจากกรุงเทพมหานครและสิ้นสุดที่จังหวัดเชียงราย ปัจจุบันเส้นทางนี้มีปริมาณการจราจรค่อนข้างสูง

ถนนสายหลัก ได้แก่ ถนนพหลโยธิน หรือ ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 1202

ถนนสายรอง ได้แก่ ถนนทางหลวงท้องถิ่นเทศบาลในชุมชนเทศบาล ซึ่งเป็นถนนลาดยางและคอนกรีตเสริมเหล็ก

4.1.7 การไฟฟ้า

ปัจจุบัน ในเขตเทศบาลเมืองพะเยา มีไฟฟ้าใช้ครอบคลุมทุกชุมชน โดยมีจำนวนครัวเรือนที่ใช้ไฟฟ้าเกือบทุกครัวเรือน ส่วนไฟฟ้าสาธารณะมีครอบคลุมถนนเกือบครบทุกสาย

4.1.8 การประปา

สำนักงานประปาพะเยา ซึ่งเป็นหน่วยงานของการประปาส่วนภูมิภาค เป็นผู้ให้บริการน้ำประปาในเขตเทศบาลเมืองพะเยา โดยมีก๊ว้นพะเยาเป็นแหล่งน้ำดิบ ขณะนี้อยู่ระหว่างการปรับปรุงและขยายการบริการ ซึ่งคาดว่าจะสามารถขยายเขตการบริการให้ครอบคลุมทุกครัวเรือน ในเขตเทศบาลเมืองพะเยา ปริมาณน้ำประปาที่ผลิตได้ในแต่ละวัน มีจำนวน 1,100 ลูกบาศก์เมตร/วัน

4.1.9 การระบายน้ำ

- พื้นที่น้ำท่วมถึง คิดเป็นร้อยละ 4 ของพื้นที่ทั้งหมด
- ระยะเวลาเฉลี่ยที่น้ำขังมานานที่สุด 15 วัน ประมาณช่วงเดือน ก.ย. – ต.ค.

4.1.10 น้ำเสีย

- ปริมาณน้ำเสีย 6,000 ลบ.ม / วัน
- ระบบบำบัดน้ำเสียที่ใช้แบบบ่อฝั่ดิมอากาศ 1 แห่ง
- น้ำเสียที่บำบัดได้ จำนวน 3,500 ลบ.ม/วัน
- ค่า BOD. ในทางระบายน้ำสายหลัก 2.0 มิลลิกรัม/ลิตร

4.1.11 ขยะ

- ปริมาณขยะ 35 ตัน / วัน
- รถยนต์ที่ใช้จัดเก็บขยะ รวม 7 คัน
- ขยะที่กำจัดได้ จำนวน 35 ตัน / วัน กำจัดโดยวิธีฝังกลบทั้งหมดในแต่ละวัน
- ที่ดินสำหรับการกำจัดขยะที่กำลังใช้ จำนวน 82 ไร่ 2 งาน 67 ตารางวา ตั้งอยู่ หมู่ที่ 11

ตำบลจำป่าหวาย อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา (จัดซื้อเมื่อ พ.ศ. 2529 เนื้อที่ 74 ไร่ 2 งาน 16 ตารางวา และจัดซื้อเมื่อปี พ.ศ. 2538 เนื้อที่ 6 ไร่ 2 งาน 51 ตารางวา)

- ห่างจากเขตเทศบาลเมืองพะเยา เป็นระยะทาง 8 กิโลเมตร

- ในปี 2543 ได้รับการจัดสรรงบประมาณจากกระทรวงวิทยาศาสตร์ ฯ เป็นเงิน 63,134,300 บาท เพื่อก่อสร้างระบบกำจัดขยะมูลฝอยแบบถูกสุขาภิบาลเป็นเงิน 51,234,800 บาท และเป็นค่าจัดซื้อครุภัณฑ์ เป็นเงิน 11,900,000 บาท โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ.2543 สิ้นสุดโครงการใน พ.ศ. 2545 ผูกพันงบประมาณ 3 ปี คาดว่าจะสามารถกำจัดขยะได้อีก 15 – 20 ปี

- ที่ดินสำรองที่เตรียมไว้สำหรับกำจัดในอนาคต จำนวน 53 ไร่ 3 งาน 83 ตารางวา ตั้งอยู่ตำบลท่าวังทอง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา ห่างจากเขตเทศบาลเมืองพะเยา เป็นระยะทางประมาณ 5 กิโลเมตร

4.1.12 การสื่อสารและการโทรคมนาคม

- การไปรษณีย์โทรเลข

ในเขตเทศบาลเมืองพะเยา มีที่ทำการไปรษณีย์ โทรเลข จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ ที่ทำการไปรษณีย์หนองระบู่ ตั้งอยู่เลขที่ 687 ถนนพหลโยธิน อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

- โทรศัพท์

ในเขตเทศบาลเมืองพะเยา มีหมายเลขโทรศัพท์ ซึ่งได้เปิดให้บริการ โดยสำนักงานโทรศัพท์ จังหวัดพะเยา และบริษัท ที ที แอนด์ ที (มหาชน) การให้บริการครอบคลุมในเขตเทศบาลเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา และบริษัท ที ที แอนด์ ที (มหาชน) การให้บริการครอบคลุมในเขตเทศบาลเมืองพะเยาทั้งหมด

- สถานีวิทยุกระจายเสียง

ในเขตเทศบาลเมืองพะเยามีสถานีวิทยุ อ.ส.ม.ท.(ห้องจัดรายการ) จำนวน 1 แห่ง

4.2 โครงสร้างด้านเศรษฐกิจ

4.2.1 โครงสร้างทางเศรษฐกิจ / รายได้ประชากร

โครงสร้างทางเศรษฐกิจของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองพะเยา ประกอบด้วย ภาคเกษตรกรรม การพาณิชย์กรรม การอุตสาหกรรม และการบริการ รายได้เฉลี่ยของประชากร ปีละประมาณ 28,420 บาท/คน/ปี

4.2.2 การเกษตรกรรมและการประมง

ในภาคการเกษตร ในเขตเทศบาลเมืองพะเยา มีผู้ประกอบการ อาชีพการเกษตร ได้แก่การทำนา ทำไร่ ทำสวน การปลูกพืชสวนครัว การเลี้ยงสัตว์ โดยภาคการเกษตรจะอยู่ในบริเวณตำบลแม่คำเป็นส่วนใหญ่ และประกอบอาชีพประมงเพียงเล็กน้อย

4.2.3 การอุตสาหกรรม

การอุตสาหกรรมในเขตเทศบาลเมืองพะเยา เป็นอุตสาหกรรมขนาดกลาง และขนาดเล็กใช้วัตถุดิบจากภาคการเกษตร ได้แก่ โรงสีข้าว โรงโม่แป้ง โรงทำเส้นไหม – เส้นก้วยเตี่ยว โรงงานทำลูกชิ้นนอกจากนี้ยังมีโรงพิมพ์และโรงซ่อมรถยนต์ต่างๆมีอุตสาหกรรมจำนวนทั้งสิ้น 84 แห่ง

4.2.4 การพาณิชย์กรรมและการบริการ

ในเขตเทศบาลเมืองพะเยา มีตลาดสด 6 แห่ง คือ ตลาดสดพะเยาอาเขต ตลาดสดเฉลิมศักดิ์ ตลาดสดข้างโรงเรียนเทศบาล 3 ตลาดสดแม่ต้า ตลาดสดหน้าวัดป่าลานคำ และตลาดสดชุมชนแม่ต้าสายใน

4.2.5 การท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยวในเขตเทศบาลเมืองพะเยาที่สำคัญ ได้แก่ กว๊านพะเยา อนุสาวรีย์พ่อขุนงำเมือง โบราณสถาน ประกอบด้วย วัดศรีโคมคำ หรือวัดพระเจ้าตนหลวง วัดลี วัดราชสถฐาน วัดพระธาตุจอมทอง เป็นต้น

สำหรับโรงแรมที่พักมีจำนวน 6 แห่ง มีเพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยว แต่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ ซึ่งมีทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศจะแวะชมเที่ยวกว๊านพะเยา และแวะพักรับประทานอาหารเท่านั้น

ตาราง 4.1 สภาวะการคลังเทศบาลเมืองพะเยา พ.ศ. 2543 - 2547

ปี พ.ศ./รายการ	พ.ศ.2543	พ.ศ.2544	พ.ศ.2545	พ.ศ.2546	พ.ศ. 2547
รายรับ	80,223,250	78,079,146	105,946,962	109,016,484	101,279,686
รายจ่าย	78,951,340	63,171,197	105,717,443	69,853,531	45,299,984

ที่มา: กองวิชาการและแผนงาน เทศบาลเมืองพะเยา

ตาราง 4.2 ผลประกอบการสถานธนาณบาล พ.ศ. 2544 – 2546

ปี พ.ศ. / รายการ	พ.ศ. 2544	พ.ศ 2545	พ.ศ 2546
รายรับ	2,125,415.35	1,935,071.52	2,133,961.62
รายจ่าย	1,245,144.15	1,271,563.52	1,085,757.456
กำไรสุทธิ	880,271.22	663,508	1,048,204.16

ที่มา: กองวิชาการและแผนงาน เทศบาลเมืองพะเยา

4.3 โครงสร้างทางด้านสังคม

4.3.1 ชุมชน

ในเขตเทศบาลเมืองพะเยามีชุมชนอยู่ 13 แห่ง จำนวน 8,018 หลังคาเรือน แบ่งเป็น 2 ตำบล คือ ตำบลเวียง ตำบลแม่ต้า ดังนี้

1. ชุมชนวัดศรีโคมคำ	8. ชุมชนวัดลี
2. ชุมชนวัดบุญยืน	9. ชุมชนวัดศรีจอมเรือง
3. ชุมชนวัดไชยอาวาส	10. ชุมชนวัดเมืองชุม
4. ชุมชนวัดหลวงราชสันฐาน	11. ชุมชนวัดภูมินทร์
5. ชุมชนวัดศรีอุโมงค์คำ	12. ชุมชนวัดอินทร์ฐาน
6. ชุมชนวัดราชฤทธิ์	13. ชุมชนวัดป่าลาน
7. ชุมชนวัดหัวข่วงแก้ว	

ตาราง 4.3 จำนวนครัวเรือน, จำนวนประชากรและจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในเขตเทศบาลเมืองพะเยา พ.ศ. 2543 – 2548

พ.ศ.	จำนวนครัวเรือน	ประชากร			จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
		ชาย	หญิง	รวม	
2543	7,535	9,999	10,861	20,860	15,621
2544	7,590	9,830	10,761	20,591	15,461
2545	7,672	9,684	10,538	20,222	15,022
2546	7,737	9,516	10,365	19,881	14,831
2547	7,954	9,290	10,167	19,457	14,529
2548	8,018	9,253	10,145	19,398	-

ที่มา: กองวิชาการและแผนงาน เทศบาลเมืองพะเยา

จากตาราง 4.3 ได้แสดงจำนวนครัวเรือน จำนวนประชากรและจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลเมืองพะเยา พบว่า จำนวนครัวเรือนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แต่จำนวนประชากรทั้งชายและหญิงรวมทั้งจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง จากข้อมูลประกอบกับการสัมภาษณ์พบว่า การที่จำนวนประชากรและผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีแนวโน้มลดลงไป เนื่องจากเมืองพะเยาเป็นเมืองขนาดเล็กและไม่ได้เป็นเมืองท่องเที่ยวหลักในภาคเหนือ ส่วนใหญ่ประชากรจะย้ายถิ่นไปทำงานยังจังหวัดข้างเคียงที่มีความเจริญเติบโตมากกว่า คือ จังหวัดเชียงรายและจังหวัดเชียงใหม่ อีกทั้งในเขต

จังหวัดพะเยาไม่ได้มีสถานศึกษาขนาดใหญ่ จะมีเพียงสถานศึกษาขนาดเล็ก ดังนั้นประชากรในวัยศึกษาอันเป็นกลุ่มประชากรที่มีมากที่สุด จึงได้เดินทางไปยังจังหวัดที่มีความเหมาะสมทางการศึกษา มากกว่า เช่น จังหวัดเชียงราย, จังหวัดเชียงใหม่, จังหวัดลำปาง อันนำมาสู่การลดลงของจำนวนประชากร และจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลเมืองพะเยา

4.3.2 ศาสนา

ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองพะเยาส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ 90 มีวัดจำนวน 13 แห่ง และยังมีประชาชนที่นับถือ ศาสนาอื่น ๆ อีก เช่น ศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์

4.3.3 การศึกษา

ในเขตเทศบาลเมืองพะเยา มีสถาบันศึกษา จำนวน 12 แห่ง ประกอบด้วย

- โรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา 6 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนเทศบาล 1 ถึงโรงเรียนเทศบาล 6 มีครูจำนวน 119 คน นักเรียน 3,427 คน โดยเป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา 2 แห่ง คือ โรงเรียนเทศบาล 2 และโรงเรียนเทศบาล 3
- โรงเรียนในสังกัด สปช. 1 แห่ง คือ โรงเรียนอนุบาลพะเยา
- โรงเรียนเอกชน 4 แห่ง คือ โรงเรียนบุญยสิทธิ์วิทยา โรงเรียนพินิตประสาธน์ โรงเรียนวัฒนาวิทยา โรงเรียนราชฤทธิวิทยา
- มหาวิทยาลัย 1 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา

4.3.4 ประเพณี

กิจกรรมประเพณีท้องถิ่นที่สำคัญ ได้แก่ ประเพณีวันสงกรานต์ ประเพณีวันเข้าพรรษา ประเพณีเดือนแปดเป็ง ประเพณีตานก๋วยสลาก ประเพณีลอยกระทง เป็นต้น โดยประเพณีดังกล่าว ประชาชนทุกหมู่เหล่าจะร่วมกันประกอบพิธีกรรมทางศาสนา และกิจกรรมรื่นเริง เป็นประจำทุกปี

4.3.5 การสาธารณสุข

ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองพะเยา จะใช้บริการด้านการสาธารณสุข ได้แก่ โรงพยาบาลพะเยา ซึ่งเป็นโรงพยาบาลประจำจังหวัด และโรงพยาบาลพะเยาราม ซึ่งเป็นโรงพยาบาลเอกชน สำหรับเทศบาลเมืองพะเยา มีศูนย์บริการสาธารณสุขชุมชนเพื่อให้บริการประชาชน ในเขตเทศบาลเมืองพะเยา 2 แห่ง

4.4 โครงสร้างการบริหารงานเทศบาลเมืองพะเยา

เทศบาลเมืองพะเยาเป็นหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีโครงสร้างของเทศบาลตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2546 ประกอบด้วย

สภาเทศบาล สภาเทศบาลเมืองพะเยาประกอบด้วย สมาชิกสภาเทศบาลที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน จำนวน 18 คน มีวาระในการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี มีอำนาจหน้าที่ในการเห็นชอบในร่างข้อบัญญัติเทศบาล, ร่างข้อบัญญัติงบประมาณดูแลควบคุมฝ่ายบริหาร และมีอำนาจในการแต่งตั้งคณะกรรมการของสภาเทศบาล

นายกเทศมนตรี โดยที่นายกเทศมนตรีมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน มีวาระในการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี และดำรงตำแหน่งได้ไม่เกิน 2 วาระ มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย และควบคุมดูแลรับผิดชอบในการบริหารงานทั่วไปของเทศบาลให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ เทศบัญญัติและมีอำนาจในการแต่งตั้งรองนายกเทศมนตรีไม่เกิน 3 คน, ที่ปรึกษานายกเทศมนตรีและเลขานุการนายกเทศมนตรีจำนวนรวมกันไม่เกิน 3 คน

4.4.1 ส่วนการบริหารของเทศบาลเมืองพะเยา

ส่วนการบริหารของเทศบาลเมืองพะเยา มีจำนวน หน่วยงาน แบ่งออกเป็น 7 ส่วนราชการ และ 1 สถานธนานุบาล คือ

1. สำนักปลัดเทศบาล พนักงานเทศบาลสามัญ จำนวน 16 คน
 2. กองคลัง พนักงานเทศบาลสามัญ จำนวน 12 คน
 3. กองการศึกษา พนักงานครูเทศบาล จำนวน 6 คน
 4. กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม พนักงานเทศบาลสามัญ จำนวน 7 คน
 5. กองช่าง พนักงานเทศบาลสามัญ จำนวน 16 คน
 6. กองวิชาการและแผนงาน พนักงานเทศบาลสามัญ จำนวน 3 คน
 7. กองสวัสดิการสังคม พนักงานเทศบาลสามัญ จำนวน 2 คน
 8. สถานธนานุบาลเทศบาลเมืองพะเยา พนักงานประจำสถานธนานุบาล จำนวน 5 คน
- พนักงานเทศบาลสามัญ 70 คน

พนักงานครูเทศบาล 123 คน ลูกจ้างประจำในสังกัดกองต่าง ๆ 51 คน ลูกจ้างชั่วคราวในสังกัดกองต่าง ๆ 138 คน ลูกจ้างประจำในสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดเทศบาล 10 คน ลูกจ้างชั่วคราวในสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาล 20 คน

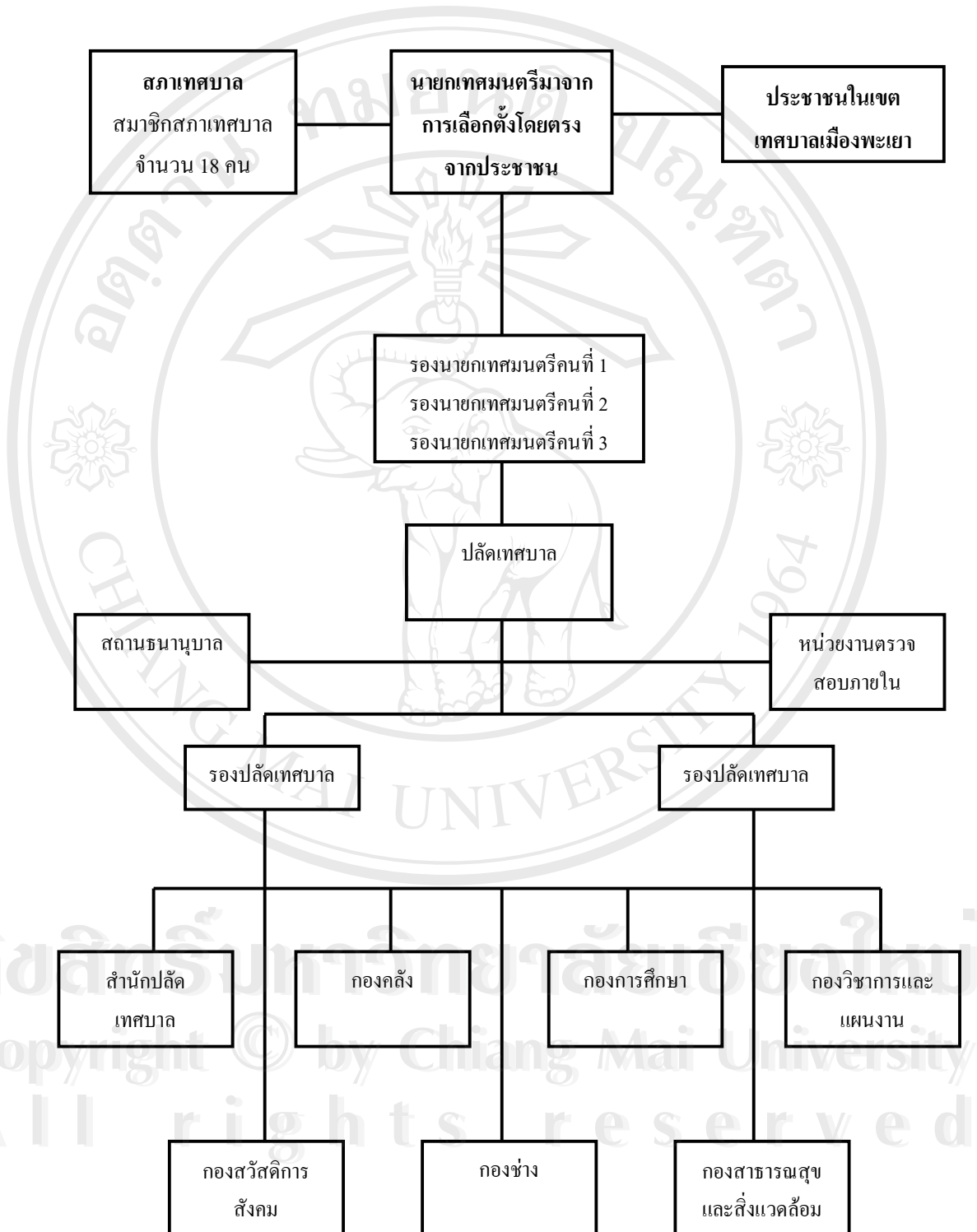
4.4.2 บทบาท / การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมทางการเมือง

- 1) ในการเลือกตั้งสมาชิกเทศบาลเมืองพะเยา เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2547 มีจำนวนผู้มีสิทธิ 14,276 คน มาใช้สิทธิ 9,620 คน คิดเป็นร้อยละ 67.39
- 2) การเสนอปัญหาความต้องการต่อฝ่ายบริหารเทศบาลเมืองพะเยา โดยผ่านเวทีประชาคม จำนวน 13 ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 100

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright © by Chiang Mai University
 All rights reserved

โครงสร้างส่วนการบริหารเทศบาลเมืองพะเยา

ภาพที่ 4.2 แสดงโครงสร้างการบริหารงานเทศบาลเมืองพะเยา